

Ahilik Sisteminin Sosyal Bilgiler Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Examining the Ahism System in Terms of Social Studies Values Education

Eyyüp Korkmaz

Yıldız Teknik Üniversitesi
korkmazeyyup90@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3129-7858

Mustafa Şeker

Doç. Dr.
Yıldız Teknik Üniversitesi
sekeroglu2003@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6397-0579

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi / Received : 11 Ekim 2021
Kabul Tarihi / Accepted : 23 Kasım 2021
Yayın Tarihi / Published : 15 Aralık 2021
DOI Number : 10.20860/ijoses.1008102

Kaynak Gösterme / Citation

Korkmaz, E. & Şeker, M. "Ahilik Sisteminin Sosyal Bilgiler Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi". *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16 (2021): 190-212.

Ahilik Sisteminin Sosyal Bilgiler Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Examining the Akhism System in Terms of Social Studies Values Education

Eyyüp Korkmaz & Mustafa Şeker

Öz

Ahilik sisteminin temel amacı milli ve manevi değerleri benimsemiş ahlaklı, adil, dürüst, dindar ve liyakatli vatandaşlar yetiştirmektir. Ahilik sistemi, faaliyette bulunduğu süre içerisinde bünyesinde barındırmış olduğu değerlerle iktisadi, sosyal ve kültürel alanda etkisini önemli ölçüde hissettirmiştir. Bu çalışmada Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında değerler eğitiminin, öğretim programının merkezine konulması ve Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında daha önce bu konunun çalışılmamış olması çalışmanın önemini arttırmaktadır. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşımla tasarlanmıştır. Araştırmaya İstanbul ili Bağcılar, Güngören, Esenler ilçelerinden 19 Sosyal Bilgiler Öğretmeni katılmıştır. Araştırmada verileri elde etmek için öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme formuyla hazırlanan sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Öğretmenler değerleri ve Ahilik sisteminde yer alan değerleri aktarırken sınıfta kendilerinin rol model olması, etkinliklerin düzenlenmesi, okulda öğrencileri ve aileleri bilinçlendirmeye yönelik seminerler ve bilgilendirme faaliyetlerinin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmenler, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Ahilik sistemi ve değerler eğitimi arasında sıkı bir ilişkinin olduğunu ve bu değerlerin öğrencilere aktarılması gerektiğini ve bunun sonraki yaşamlarında onlara olumlu yönde etkide bulunacağını ifade etmişlerdir. Araştırma neticesinde öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere Ahilik sisteminin önemini anlatacak faaliyetler yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ahilik sistemi, Değerler eğitimi.

Abstract

The main purpose of the Akhism system is to educate moral, fair, honest, religious and meritorious citizens who have adopted national and spiritual values. The Akhism system has had a significant impact in the economic, social and cultural fields with the values it has embodied during its operation. With this study, it is aimed to evaluate the opinions of teachers about examining the Akhism system in terms of values education in Social Studies Education. Putting values education at the center of the curriculum in the 2018 Social Studies curriculum and the fact that this subject has not been studied before in the field of Social Studies Education increases the importance of the study. The study was designed with a phenomenological approach from qualitative research designs. 19 Social Studies Teachers from Istanbul province Bağcılar, Güngören and Esenler districts participated in the research. In order to obtain the data in the study, questions prepared with a semi-structured interview form were asked to the teachers. The obtained data were subjected to content analysis. While conveying the values and the values in the Akhism system, the teachers stated that they should be role models in the classroom, organizing activities, seminars and information activities aimed at raising awareness of students and families at school. According to the results of the research, the teachers stated that there is a close relationship between Social Studies Education, Akhism system and values education and that these values should be transferred to students and this will have a positive effect on them in their later lives. As a result of the research, it is recommended to carry out activities that will explain the importance of the Akhism system to teachers, students and families.

Keywords: Social Studies, Akhism system, Values Education

Extended Summary

Purpose and Significance:

Establishing a harmonious and orderly social structure by transferring the knowledge, skills, attitudes and values necessary to enable children and young people to be included in the society effectively is among the main objectives of education. In order to achieve this goal, individuals must have common values. According to Şeker (2020) values that have the power to unite people and societies ensure harmony in a society. The transfer of values, which includes lifelong learning and directs people's lives, starts in the family, continues at school. Social Studies course is one of the courses in which values education is given at school.

It is seen that the values transferred through family, school and various institutions today were transferred by very important institutions in the past. One of the most important of these institutions is the Akhism system. One of the most important reasons why the Akhism system, which is based on the Qur'an and the hadiths and sunnahs of the Prophet Muhammad, plays an active role in the process in which it operates, is the application of the values that make up the content of the system with great determination and determination. Akhism system; aimed at social integrity and development by providing moral values and professional skills to individuals in the society in order to raise moral, honest and productive people (Şan and others, 2021). For this reason, it has trained individuals with superior qualifications in all respects and proved this in terms of the products they put forward as long as they are active.

Akhism system; Desiring to have traits such as honesty, reliability, industriousness, forgiveness, repentance, and productivity in those who will join the organization, it aimed to have moral, skilled and educated people. They aimed to create a personality in accordance with the requirements of the Islamic religion by forbidding bad things such as lying, deceit, alcohol, adultery, fraud, backbiting, slander, arrogance, hypocrisy, and stinginess. It is seen that the Akhism system meets the values such as "honesty, industriousness, benevolence, solidarity, patriotism, love, respect, responsibility, savings, sensitivity" in the Social Studies curriculum and adopts other value concepts, albeit indirectly. This situation reveals the importance of the Akhism system. In the researches, no study was found to examine the Akhism system in Social Studies Education in terms of values education. For this reason, our study is expected to fill the gap on this subject in the field of Social Studies.

Methodology:

The study, which was carried out according to qualitative research methods, was planned with a phenomenological approach. Phenomenological study; It reveals the meaning that people create based on their experiences about a phenomenon, event or situation (Creswell, 2013). The study group of the research is the province of Istanbul; It consists of 19 Social Studies Teachers working in 6 state secondary schools in Bağcılar, Esenler and Güngören districts. Attention was paid to the experience of the teachers participating in the research and at least 5 years of experience was accepted as a criterion for the study group. Therefore, criterion sampling was used in the study. The main point in criterion sampling is to work with the best situations and people who meet the predetermined criteria (Baltacı, 2018). The years of experience of teachers vary between 7-31 years. In order to obtain the data, a semi-structured interview form consisting of 10 questions was prepared. The questions were prepared according to expert opinion. The prepared questions were applied by interview technique. The obtained data were subjected to content analysis.

Results, discussion and conclusion:

In this study, it is aimed to evaluate the views of teachers on the examination of the Akhism system in Social Studies Education in terms of values education. According to the findings of the research, Social Studies Teachers stated that the Akhism system and values education are related to the point of

"Connecting the individuals living in a society to each other", "Commitment to Moral Rules and Being Honest Tradesmen", and they stated Akhism system prioritizes the values of "Cooperation and Honesty". Teachers stated that "Events can be held, Seminars can be given and families can be made conscious" in order to raise awareness about the teaching of Akhism and our values. Learning is a whole. For this, it must be effective in all activities both in school and out of school. The effectiveness of values can be increased by raising awareness of the family and the environment outside of school, and by activities and awareness in school. Yalar and Yelken (2011) stated that in values education, families should be educated and included in the process. Aktepe (2016) stated that their families should participate in the studies on values education and that there should be cooperation between school and family. Teachers stated that as a result of increasing the Akhism and values education in schools, after the education life of the students, it will have effects on "being a good citizen, reducing the turmoil in the society, making young people more honest, more hardworking, more moral and creating a healthier society". The Akhism system has shown its effectiveness in many areas such as social, political and economic during the process of its activity and has proven this with the product it has created. Therefore, a society in which the values existing in the Akhism system will be implemented will become a harmonious and productive society free from chaos. Ünsür (2020) stated in his study that we will receive positive feedback as a result of the inclusion of the Akhism understanding in today's education system and its perseverance, and that the problems in the society will be solved to a large extent. Korkmaz (2019) stated that the majority of the social problems experienced in our country in the 21st century are due to our lack of values that constitute the main principles of the Akhism system. According to the findings of the study, it was concluded that the Ahi system is important, the values in it should be transferred and more activities should be done for the Akhism system. It is suggested that the importance of the Akhism system should be taught to students in education faculties, teachers at school through seminars, and families through conferences.

Giriş

Eğitimin en önemli amaçlarından biri çocukların ve gençlerin topluma etkin bir şekilde dahil olabilmelerini sağlamak için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerleri aktarmaktır. Eğitim vasıtasıyla birbirleriyle uyumlu, düzenli bir toplumsal yapının oluşturulması amaçlanır. Bu amacı gerçekleştirmek için o toplumda yaşayan bireylerin ortak değerlere sahip olması gerekir (Kan, 2010). İnsanları ve toplumları birleştirici gücü olan değerlerin bir toplumun işleyişinde ve o toplumdaki insanların hayatı anlayıp yorumlamasında hayati bir öneme sahiptir (Ulusoy & Dilmaç, 2020). Bir toplum içerisinde yaşayan insanlar ne kadar fazla ortak değeri benimserse o ölçüde uyum ve anlaşma görülecektir (Pınaz, 2020; Bolat, 2016). Hayat boyu bir öğrenmeyi kapsayan ve insanların yaşamlarına yön veren değerlerin aktarımı ailede başlar ve okulda devam eder.

Okullarda değerlerin aktarılacağı derslerin en önemlilerinden biri Sosyal Bilgiler dersidir. MEB, (2018, s.4) 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında *“Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır”* ibaresiyle değerlerin önemine yer verilerek öğretim programının merkezine yerleştirilmiştir (Turan, 2018). İçerisinde sevgi, saygı, yardımseverlik, çalışkanlık, dürüstlük, vatanseverlik, aile birliğine önem verme gibi değerlerin yer aldığı 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında toplamda 18 tane değer yer almaktadır. 2018’de uygulamaya konulan tüm öğretim programlarında dolaylı yoldan da olsa değerlerin aktarımına yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi ise bu görevi doğrudan üstlenerek, okullarda değerler eğitiminin verildiği derslerin başında gelmektedir (Yıldırım, Becerikli & Demirel, 2017). Değerler eğitiminin amacı toplumsal alanda bir huzur ortamı oluşturmaktır. Bir toplumda yer alan bireylerin belli değer yargılarından yoksun olması, onların nasıl davranışlarda bulunacaklarını kestirmeyi zorlaştıracak ve

toplumsal huzursuzluğa yol açacaktır. Bu nedenle değerler eğitimi bireylerin toplumda yapması ve yapmaması gereken davranışlar için belli ölçütler ortaya koymaktadır (Özdaş, 2013). Bu ölçütler toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Bundan dolayı her toplumun her milletin kendine özgü benimsemiş olduğu değerler vardır. Bu değerler onları diğer milletlerden ayıran en önemli öğelerdir. Türk milleti ise asırlardır değerlerine bağlı, sahip olduğu kurumlar içerisinde onları yaşatıp geleceğe aktaran bir anlayışa sahiptir ve toplum olarak vatan sevgisinden sonra meslek sevgisi ve ahlakını ön planda tutmaktadır. Bu düşünce Türk milletinin insana verdiği hizmetin değerini göstermektedir (Bolat, 2016). Günümüzde aile, okul ve çeşitli kurumlar aracılığıyla aktarımı yapılan değerlerin, geçmişte de çok önemli kurumlar tarafından aktarıldığı görülmektedir. Bu kurumların en önemlilerinden biri kişinin hem dünyasını hem de ahiret hayatını temele alan ve yaşamın her alanında etkililiğini gösteren Ahilik sistemidir (Sarıkaya, 2008).

Temeli Kur'an-ı Kerim ile Hazreti Muhammed'in hadis ve sünnetleri üzerine kurulan Ahilik sisteminin kökeni fütüvvet (Anadol, 1991; Çağatay, 1997; Bayram, 2008, Köksal, 2008) ve tasavvuf geleneklerine dayanmaktadır (Çoban, 2018; Balcı, 2019). Ahilik sistemi, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti dönemlerinde bünyesinde barındırdığı değerleri ön plana çıkararak varlığını ekonomik, sosyal ve kültürel alanda önemli ölçüde hissettirmiştir. Faaliyette bulunduğu süreç içerisinde etkin bir şekilde rol almasının en önemli nedenlerinden biri, sistemin muhteviyatını oluşturan değerlerin büyük bir azim ve kararlılıkla uygulanmasıdır (Ünsür, 2020). Bu sebeple her bakımdan üstün vasıflara sahip fertler yetiştirmiş ve faaliyette bulunduğu sürece ortaya koydukları ürünler itibarıyla bunu ispatlamıştır. Fütüvvetnamelere baktığımızda Ahilerde bulunması gereken temel ahlaki ilkeler şu şekilde geçmektedir; Ahi'nin kapısı açık (misafirperver), eli açık (cömert), sofrası açık (ikramda bulunma) olmalıdır. Dili kapalı (kötü sözden kaçınmalı), beli kapalı (kimsenin namusuna, ırzına sarkıntılık etmemeli), gözü kapalı (kimseye kötü gözle bakmamalı) olmalıdır. Ahilik sistemi; kişinin hem dünya hayatına hem de ahiret hayatına hazırlanmasını temel almaktadır (Kızıler, 2015; Yeşil & Kart, 2018a). Bunun için hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünya için, yarın ölecekmiş gibi ahiret için çalışma ilkesini benimsemiştir (Balcı, 2019). Bu ilkeye göre Ahilik, teşkilata girecek kişilerde doğruluk, güvenilirlik, çalışkanlık, affetme, tövbe, üretkenlik gibi özelliklerin bulunmasını isteyerek ahlaklı, edepli, becerikli ve eğitilmiş insanları bulundurmaya amaçlamıştır. Yalan, hilekarlık, alkol, zina, sahtekarlık, gıybet, iftira, gurur, kibir, münafıklık, başkasının ayıbını arama, cimrilik gibi kötü şeylerden menederek İslam dininin gerekliliklerine göre bir şahsiyet oluşturmayı amaçlamışlardır. Ahilik sistemi içerisinde barındırdığı değerlerle toplumun tüm kesimlerine hitap ederek insanı bir bütün halinde geliştirmeyi hedeflemiştir. Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan "dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik, dayanışma, vatanseverlik, sevgi, saygı, sorumluluk, tasarruf, duyarlılık" gibi değerlerle ortak paydada bulunduğu ve diğer değer kavramlarını dolaylı yoldan da olsa benimsediği görülmektedir. Bu durum Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin aktarımındaki önemini ortaya koymaktadır. Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde farklı alanlarda Ahilik sistemini değerler eğitimi açısından inceleyen (Ünsür, 2020; Yeşil & Kart, 2018a; Korkmaz, 2019; Çoban, 2018; Kaya, 2013; Kart, 2017) çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda Sosyal Bilgiler Eğitiminde Ahilik sisteminin değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple çalışmamızın Sosyal Bilgiler alanında bu konudaki boşluğu doldurması beklenmektedir.

1. Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Ahilik sistemini Sosyal Bilgiler değerler eğitimi açısından nasıl değerlendirmektedirler?

2. Alt problemler

1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ahiliğin tanımı ve Ahilik sistemine ilişkin düşünceleri nelerdir?
2. Öğretmenler Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Ahilik sistemi arasında nasıl bir ilişki kurmaktadır?
3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değerlerin tanımı ve değerler eğitimine ilişkin düşünceleri nelerdir?
4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ahilik sistemi ve değerler eğitimi arasında bir ilişki kuruyorlar mı? Neden?
5. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Ahilik sistemini hangi değerlerle ilişkilendirmektedirler?
6. Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer almasına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
7. Ahilik ve değerler eğitiminin derslerde aktarılma sürecine ilişkin öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
8. Ahilik ve değerler eğitimine yönelik nasıl bilinç oluşturulabilir?
9. Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin öğretime yönelik okullarda yapılan uygulamalara yönelik öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
10. Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin öğrencilere katkısına yönelik öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından biri de değerlerimizi ve tarihimizi oluşturan temel öge ve süreçleri öğrencilere aktarmaktır. Bu nedenle tarihimizin önemli öğelerinden olan Ahilik sistemi ve bünyesinde barındırmış olduğu değerlere yönelik yapılan çalışma önem taşımaktadır. Yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ahilik sistemi ve değerler eğitimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım (1999)'a göre Nitel araştırma; sosyal olay ve olguları içerisinde buldukları çevre içerisinde gözlem, görüşme, doküman analizi gibi yöntemleri kullanarak araştırmayı ve anlamayı amaç edinir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım ile planlanmıştır. Fenomenolojik çalışma; kişilerin bir fenomen, olay veya bir durum hakkındaki tecrübelerine dayalı oluşturdukları anlamı ortaya çıkarır (Creswell, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili; Bağcılar, Esenler ve Güngören ilçelerine bağlı 6 devlet ortaokulunda görev yapan 19 Sosyal Bilgiler Öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma öğretmenlerin uygun gördükleri zaman ve mekâna göre gönüllülük esasıyla yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin deneyimli olmasına dikkat edilmiş ve çalışma grubu için en az 5 yıllık deneyim ölçütü olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle araştırmada ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede asıl nokta daha önceden belirlenen kriterleri karşılayan en iyi durum ve kişilerle çalışmanın yürütülmesidir (Baltacı, 2018).

Tablo 1: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Mezun Olduğu Bölüm	Tecrübe Yılı	İlçe
S.Ö 1	36	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	7	Bağcılar
S.Ö 2	55	Erkek	Tarih Bölümü	26	Güngören
S.Ö 3	44	Erkek	Coğrafya Bölümü	20	Bağcılar
S.Ö 4	50	Erkek	Coğrafya Bölümü	28	Bağcılar
S.Ö 5	40	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	19	Bağcılar
S.Ö 6	39	Kadın	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	9	Bağcılar
S.Ö 7	38	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	9	Bağcılar
S.Ö 8	53	Kadın	Coğrafya Bölümü	28	Güngören
S.Ö 9	43	Erkek	Tarih Bölümü	20	Esenler
S.Ö 10	44	Erkek	Tarih Bölümü	23	Esenler
S.Ö 11	35	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	10	Güngören
S.Ö 12	43	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	14	Güngören
S.Ö 13	41	Erkek	Coğrafya Bölümü	20	Güngören
S.Ö 14	38	Kadın	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	11	Güngören
S.Ö 15	50	Erkek	Coğrafya Bölümü	22	Güngören
S.Ö 16	32	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	9	Esenler
S.Ö 17	36	Kadın	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	10	Esenler
S.Ö 18	41	Kadın	Coğrafya Bölümü	20	Esenler
S.Ö 19	54	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	31	Esenler
Toplam	19				

Tablo 1’de araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ait (yaş, cinsiyet, mezun olduğu bölüm, tecrübe yılı ve görev yaptığı ilçe) demografik bilgiler yer almaktadır. “S.Ö” Sosyal Bilgiler Öğretmenini temsil etmektedir. Öğretmenlerin 10’u Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 6’sı Coğrafya Bölümü, 3’ü Tarih Bölümü mezundur. Araştırmaya katılan bütün öğretmenler Sosyal Bilgiler dersine girmektedir. Öğretmenlerin tecrübe yılı 7-31 yıl arası değişmektedir.

Veri Toplama Aracı

Verilerin elde edilmesi için 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Sorular ilk önce taslak şeklinde hazırlanıp 3 uzman, 2 Sosyal Bilgiler Öğretmeni, 3 araştırma görevlisi ve 2 yüksek lisans öğrencisi görüşüne sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son hali verilmiştir. Hazırlanan sorular görüşme tekniği ile araştırmacının kendisi tarafından öğretmenlere uygulanmıştır. Türnüklü (2000)’e göre görüşme tekniği; Açık uçlu sorular ile bir kişinin duygularını, düşüncelerini, görüşlerini daha ayrıntılı bir şekilde öğrenen ve davranışlarının nedenlerini ortaya çıkaran bir tekniktir. Görüşmeler öğretmenlerin uygun gördükleri ortamda birebir gerçekleştirilmiştir. Veriler öğretmenlerin onayı alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Uzman görüşleri dikkate alınarak hazırlanan görüşme soruları Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları ortalama 17 dakika sürmüştür. En kısa süreli kayıt 11.24 dakika en uzun süreli kayıt 26.51 dakika olarak kaydedilmiştir. Daha sonra bu ses kayıtları metne çevrilmiş ve 84 sayfa yazı elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak 2 tema ve 10 kategori altında incelenmiştir.

Araştırmanın Etik Kurul İzinleri

Yapılan çalışmada araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur. Görüşme sorularının uygulanabilmesi için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni ve Yıldız Teknik Üniversitesinden etik kurul onay izni alınmıştır.

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü = 07.04.2021- Belge Numara: E-59090411-20-23741477

Yıldız Teknik Üniversitesi = 21.03.2021- Toplantı Numara: 2021/01

Bulgular

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Ahilik sisteminin değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik öğretmenlerin görüşlerinin elde edilmesinin amaçlandığı araştırmanın bulguları ‘1. Ahilik sistemi ve Değerler Eğitimi, 2. Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitiminin Sosyal Bilgiler ile İlişkisi’ temaları altında ‘1. Ahilik denilince aklınıza gelenler, 2. Sosyal Bilgiler Eğitimi ile Ahilik sistemi arasındaki bağ, 3. Değerler eğitimi hakkındaki düşünceler, 4. Ahilik sistemi ve değerler eğitimi arasındaki ilişki, 5. Ahilik sisteminin ilişkili olduğu değerler, 6. Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alması, 7. Ahilik ve değerler eğitiminin aktarılma süreci, 8. Ahilik ve değerler eğitime yönelik bilinç oluşturma, 9. Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin öğretime yönelik okullarda yapılan uygulamalar, 10. Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin öğrencilere katkısı’ kategorileri altında ele alınmıştır. Bulgular görüşme yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen bulgular iki tema altında on kategori ile açıklanarak kodlamalar oluşturulmuştur. (Tablo 2).

Tablo 2: Temalar, Kategoriler ve Kodlamalar

Temalar	Kategoriler	Kodlar
Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitimi	Ahilik denilince aklınıza gelenler	Esnaf teşkilatı, Ahi Evran, dayanışma, yardımlaşma...
	Sosyal Bilgiler Eğitimi ile Ahilik sistemi arasındaki bağ	Değer aktarımı, ahlaklı birey yetiştirme, kültür aktarımı, toplumsal bütünlük...
	Değerler eğitimi hakkındaki düşünceler	Toplumun yapı taşı, toplumsal bütünlük, olmazsa olmazlarımız, toplumun devamlılığı...
	Ahilik sistemi ve değerler eğitimi arasındaki ilişki	İlişkilendirilebilir, ilişkilendirilemez
	Ahilik sisteminin ilişkili olduğu değerler	Yardımlaşma, dürüstlük, dayanışma, ahlak, saygı, sevgi, doğruluk, hoşgörü...
Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitiminin Sosyal Bilgiler ile İlişkisi	Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alması	Yeterli buluyorum, yeterli bulmuyorum
	Ahilik ve değerler eğitiminin aktarılma süreci	Zorluk yaşıyorum, zorluk yaşamıyorum
	Ahilik ve değerler eğitime yönelik bilinç oluşturma	Gezi, farkındalık oluşturma, ödevlendirme, ailelerin bilinçlendirilmesi, örnek olay üzerinden anlatım, canlandırma...
	Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin öğretime yönelik okullarda yapılan uygulamalar	Yapılmaktadır, Yapılmamaktadır
	Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin öğrencilere katkısı	İyi vatandaş olma, ileriki yaşamında fayda, toplumsal fayda, kişisel gelişimine fayda, ahlaki yönden gelişim, doğru karar verme becerisi...

Tema 1: Ahilik sistemi ve değerler eğitimi

Bu tema altında genel olarak öğretmenlerin Ahilik sistemi ve değerler eğitimi hakkındaki bilgileri ve birbirleri arasındaki ilişkiye dair görüşleri ölçmek amaçlanmıştır.

Kategori 1: Ahilik Denilince Aklınıza Gelenler

Bu kategori altında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ahilik ve ahilik sistemi ile ilgili görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Ahilik ve Ahilik sistemi ile ilgili birçok ifade kullanmışlardır. Öğretmenler Ahilik sisteminin (S.Ö 6: *Osmanlı'da bir esnaf teşkilatı. Tabii bu esnaf teşkilatının sadece esnaflık yanı yok aynı zamanda ahlaki değerler kazandırma adına birtakım çalışmaları da var.* S.Ö 16: *Ahilik Ahi Evran'ın kurmuş olduğu bir esnaf teşkilatı. Daha detaylı açıklamak gerekirse o günlerde esnafın içinde bulunduğu belirli değerlere bağlı olarak işte bu esnaflık sürecini yürüttükleri bir dayanışma teşkilatı.* S.Ö 19: *Esnaf Teşkilatıdır Ahilik. Aklıma gelen Osmanlı Devleti'nde Selçuklu zamanından beri hatta günümüzde de değişik şekillerde devam eden bir esnaf teşkilatıdır*) “Esnaf teşkilatı” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler ahilik sisteminin aynı zamanda (S.Ö 1: *Ahilik deyince benim aklıma gelen Anadolu Selçuklu döneminde karşımıza çıkan insanları özellikle çocukları eğiten onlara*

kültürümüzü veren aynı zamanda onlara meslek öğreten bir kurum olarak düşünüyorum. S.Ö 13: *Ahilik meslek kuruluşu. Meslek elemanı yetiştirme örgütü olarak aklıma geliyor. Türkiye Selçuklu zamanında kurulan bir kuruluş*) “Meslek Öğreten Kurum” yanının olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik sistemi denilince Ahi Evran'ı çağrıştırdığını (S.Ö 3: *Ahi Evran. Ahi Evran'ın getirdiği sistem aklıma geliyor.* S.Ö 15: *Ahilik deyince Ahi Evran'ın kurduğu Anadolu'ya taşıdığı meslek örgütü aklıma geliyor*) şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca (S.Ö11: *Ahilik Eski Türk geleneklerinde yardımlaşma ve dayanışmanın en iyi örneklerinden bir tanesi.*) “Yardımlaşma ve Dayanışma” tarafının (S.Ö 12: *Esnafın arasında bir dayanışma örgütü olmasına rağmen, aynı zamanda dini yönü de olan bir şey.*) “Dindarlık” boyutunun (S.Ö 3: *Ahi Evran. Ahi Evran'ın getirdiği sistem aklıma geliyor. Ahlaki değerler. Ahlak üzerine kurulu bir sistem.*) “Ahlaki Değerler” ve (S.Ö 18: *Şu andaki Esnaf Odaları ile benzeşir ülkedeki ekonomiyi canlandırmak ve ticareti canlandırmak için çok güzel bir sistem o dönemde.*) “Ekonomik sistem” kavramlarını çağrıştırdığını ifade etmişlerdir.

Kategori 2: Sosyal Bilgiler Eğitimi ile Ahilik Sistemi Arasındaki Bağ

Bu kategori altında öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Ahilik sistemi arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler Ahilik sistemi ile Sosyal Bilgiler Eğitiminin “Değer Aktarımı” açısından (S.Ö 3: *İlişkilendirilebilir. Ahiliğin getirdiği değer yargısını çocuklarda da ortaya koyabiliriz. Bu değer yargıları çocuklara da aşılanabilir.* S.Ö 16: *Ahiler kendi içerisinde hani usta-çırak-kalfa ilişkisi olduğu için Ahiliğin içinde de bir eğitim ve değer öğretildiği için Sosyal Bilgiler eğitimi ile genel anlamda hayatla ilgili yaşamla ilgili değerler barındırdığı için olabilir bu açıdan*) “Ahlaklı Birey Yetiştirme” açısından (S.Ö 7: *Yani iyi bir vatandaş olma noktasında, ahlaklı bir birey olma noktasında, dürüst bir esnaf olma noktasında evet sosyal bilgiler dersi ve eğitimi ile ahilik teşkilatı arasında bir ilişki vardır.* S.Ö 12: *Ahlaki açıdan tabii ki bağ kurulabilir. Yani şimdi dürüst olmak, ahlaklı olmak, işini doğru-düzgün yapabilmek bütün bunlar zaten her toplum için gerekli olan şeyler. Bu Anadolu'da çok ciddi bir biçimde uygulandığı için Anadolu Selçuklu Devleti olsun, Osmanlı*

Devleti olsun bu temeller üzerine yükseldiler) “Toplumsal Bütünlük” açısından (S.Ö 15: Toplum içerisindeki, insanlar arasındaki, toplumsal örgütlenmeyi ahilik bir bakıma eline aldığı için özellikle ekonomik olarak toplum içerisindeki birlikteliği veya toplumla esnaf arasındaki ilişkileri sağladığı için ikisi arasında bir bağ kurulabilir) “Vatandaşlık” boyutu açısından (S.Ö 7: Yani iyi bir vatandaş olma noktasında, ahlaklı bir birey olma noktasında, dürüst bir esnaf olma noktasında evet sosyal bilgiler dersi ve eğitimi ile ahilik teşkilatı arasında bir ilişki vardır. Vatandaşlık anlayışıyla, iyi bir vatandaş, iyi bir birey, dürüst bir insan olma noktasında birleşebilir, ilişkilendirilebilir) ortak özelliklere sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Kategori 3: Değerler Eğitimi Hakkındaki Düşünceler ve Sosyal Bilgiler ile İlişkisi

Bu kategori altında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değerler, değerler eğitimi hakkındaki düşünceleri ve değerler eğitimi ile Sosyal Bilgiler Eğitimi arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler değerlerimizin “Toplumun Yapı Taşı” olduğunu (S.Ö5: Değerler bence toplumun en önemli unsurlarıdır. S.Ö7: Değerler toplumu var eden en temel unsurlardır. Toplumun omurgası, toplumu ayakta tutacak güçtür. S.Ö15: Değerlerimiz önem olarak toplumun yapı taşıdır. Bu Yapı taşlarını ortadan kalkmaması lazım yoksa bina sallanır) ve değerlerimizin “Toplumsal Bütünlük” (S.Ö17: Bunların bizim toplumumuz için önemi toplumda insanların bir arada huzur içinde yaşamaları için mutlu olabilmesi için gerekli olan değerler bunlar yani böyle) sağladığını, öğretmenler değerlerimizin “Manevi Güce” sahip bir yönünün olduğunu (S.Ö 18: Türk Milleti olarak değerlerimize çok düşkün bir milletiz mesela. Değersiz bir toplum bir arada durmaz bence yani devleti devlet yapan, toplumu toplum yapan, bir arada tutan hatta güvenli bir şekilde yaşamayı sağlayan en büyük değerdir. Değerler en büyük manevi desteklerdir diyeyim ya da. Çünkü çoğumuz yazılı kurallardan çok belki de bu değerlere aykırı olduğu için yanlışları yapmıyoruzdur. Bu açıdan değerler insana manevi bir şey katıyor, sorumluluk yüklüyor ya da güzellik veriyor hani insani değerlerini hatırlatıyor) Öğretmenler (S.Ö 19: Değerler gerçekten toplumumuzu toplum yapan çok önemli olgulardır bunlar. Bunlara sahip çıkmak yaşatmak ve geleceğe taşımak bizim boynumuzun borcudur) şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenler değer eğitimi ve Sosyal Bilgiler arasında güçlü bir bağ olduğunu belirtmişlerdir (S.Ö12: Zaten ana konusu sosyal bilgilerin, değerler eğitimidir. Sosyal bilgiler bir tutum sergilemeyi ortaya koymayı amaçlamıştır. S.Ö 15: Tabii ki de vardır Sosyal Bilgiler dersi sayesinde değerlerimizi öğrencilerimize aktarıyoruz onlar da yarın öbür gün geleceğin bireyleri olduğu için bu görevler sayesinde toplum daha sağlıklı bir şekilde ayakta durur. S.Ö 19: Kurulabilir tabii ki çok önemli. Çünkü değerler, sosyal bilgiler toplumu inşa etmek, toplumda birlik ve beraberliği sağlar, bunu da sağlayacak en güzel şey değerlerdir)

Kategori 4: Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitimi Arasındaki İlişki

Bu kategori altında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ahilik sistemi ve değerler eğitimi arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin bir toplum içerisinde yaşayan bireyleri birbirine bağlama yönünden (S.Ö 7: Elbette elbette. Ahilik teşkilatı zaten iyi bir vatandaş, iyi bir toplum, güçlü bir toplum birbirine bağlı bir toplum oluşturma noktasında hizmet vermiş bir kurum. Değerlerde zaten toplumun düzenini sağlama noktasında yeni iyi bir toplum sağlıklı bir toplum oluşturma noktasında değerlerde önemlidir. Vazgeçilmezdir) önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin ahlaki kurallar bakımından ve dürüst esnaf olma noktasında (S.Ö 8:

İlişkilendirebiliriz tabii ki. Geçmişte Selçukludaki ahilik teşkilatında dini anlamda da haram yenilmemesi, müşteri ile alıcı-satıcı arasında iyi davranılması, ahlaki kurallara uyulması gerektiği öğretiliyordu. S.Ö 18: Kurulabilir. Çünkü Ahilik sisteminde ayıplı mal kesinlikle kabul edilmiyor. Yani işi hakkıyla yapmanın dürüstlüğü, doğruluğun ve çalışkanlığın değeri ödüllendiriliyor aksi de cezalandırılıyor. Bu açıdan değerleri destekliyor bence) ilişkili olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik sistemindeki usta-çırak ilişkisine dikkat çekerek, çocuklara küçük yaşta belli değer yargıları üzerinden (S.Ö 15: Tabii ki ilişkilendirilebilir. Ahilik de mesela çıraktan başlayıp ustalığa geçişe kadar birçok kademedir geçer. İnsanlar bu değerler Eğitimi sayesinde daha kaliteli insanlar olarak veya bu değerleri olan insanlar olarak yetişip topluma daha faydalı insanlar olabilirler. S.Ö 19: İlişkilendirilebilir tabii. Ayrılmaz bir bütündür bence. Ahilikteki değerlere baktığımızda bir esnaf Teşkilatı olsa da küçücükken bir çocuğu

alıyor önce çırak, kalfa sonra da usta olarak yetiştiriyor değil mi? Önce bunu deniyor buna güzel değerleri işte çalıştırırken veriyor topluma işte insanlara doğru davranma, dürüst davranma, güzel davranmak, sevgi, saygı, büyüklerine sevgi, saygı burada yetiştiriyor onu daha sonra da hem de ticaretini dürüst yapacak güzel ahlaklı bir şekilde yapacak Ahiliğin temelinde bu var) eğitimi gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Kategori 5: Ahilik Sisteminin İlişkili Olduğu Değerler

Bu kategori altında öğretmenlerin Ahilik sistemini hangi değerlerle ilişkilendirdikleri, bu değerleri kazandırmak için neler yapılabileceği ve kendilerinin ne yaptığı ile ilgili bulgular elde edilmiştir.

Öğretmenler Ahilik sistemini birçok değer ile ilişkilendirmişlerdir. Ahilik sisteminin (S.Ö12: *Mesela evlenecek bir vatandaş var; esnaf, parası yok mesela ona ne yapıyorlardı, yardım topluyorlardı aralarında ve onun evlenmesini sağlıyorlardı. Yani işte krediye ihtiyacı var o da ucuz şekilde para temini sağlıyordu. S.Ö18: Ondan sonra yardımlaşma var mesela çünkü mesleği öğrendiğine inanılan kişi işyerine açacakken ona destek veriliyor bir arada. İşte dükkânın bulunmasından maddi desteğe kadar destek veriliyor bu da bir yardımlaşma dayanışma örneğidir) yardımlaşma değeri ile ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahiliğin esnafın ayıplı mal satmasını engelleyen bir tarafının olduğunu dürüstlük değeri ile ilişkilendirerek (S.Ö 10: *Ne yapıyor mesela ayıplı mal satana ceza kesiyor, ne yapıyor mesela çarşıdan dükkânını kapattırıyor, bir daha çarşıya sokmuyor, ne var orada direkt öğrendiği şey dürüstlük ya da ayıplı mal satmanın bir karşılığı var mı bu sistemde. Var. S.Ö 11: Hani çok meşhur bir örneği vardır mesela. Pabucu dama atılmak diye bir örneği vardır bilirsiniz. Hani işini düzgün yapmayan esnafın pabucu ayağından çıkarılıp kendi çatısına atılmış ki bu ayıplı ürün sattı veya şunu yaptı. Bundan utanıyordu insanlar, bununla karşılaşmamak için ne yapıyordu? Dürüst olmak zorundaydı) ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik sisteminin iyi bir esnafta olması gereken özellikleri (S.Ö 15: *En çok; dürüstlük, ahlaki bakımdan yetişme, çalışkanlık, işini düzgün yapma, verdiği sözü yerine getirme. Kısacası iyi bir esnafta olması gereken özellikler. Özellikler bakımından bu sistem güzel bir sistem) barındırdığını ifade etmişlerdir.***

Öğretmenler Ahilik sistemindeki değerleri kazandırmak için öğretmenlerin “Rol Model Olması” (S.Ö 1: *Öğretmenin tabii en önemli faktörü burada, bence örnek olmalı öğretmen sınıfa girdiğinde sınıfta hangi değerler uygulanmalı işte onları öğrencilerle beraber gerçekleştirmeli. S.Ö 10: Sınıf ortamında her şeyden önce sen örnek olmalısın, rol model olmalısın. Öğretmen olarak her türlü anlamda rol model olmalısın. S.Ö 16: Bu değerleri kazandırabilmek için aslında örnek olmak lazım ne kadar anlattırsanız anlatın. Bence davranış olarak öğretmenlerin örnek olması lazım) gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik sistemindeki değerleri kazandırmak için ailenin önemine (S.Ö 1: *Tabii ailede başlar değerler biliyorsunuz. Biz 7. yaştan itibaren çocukları alıyoruz İlkokul çağına**

eğitim ailede başlar ilk önce ailenin bu konu üzerinde titizlikle çalışması gerekir, çocuklar bizlere onlardan sonra geliyorlar. S.Ö 8: Aileden, temelden. Aileden başlayıp okulda devam etmeli ve bunu hayatta uygulayabilmeli diye düşünüyorum. S.Ö 10: Eğitimi zaten bizim başlatmamız mümkün değil, anne babanın başlatması gerekiyor değerler eğitimi. Orada öğrendiğini burada uygulaması gerekiyor) dikkat çekmişlerdir. Öğretmenler Ahilik sistemindeki değerleri kazandırmak için okullarda (S.Ö 2: O günün önemini ve anlamını anlatacak etkinlikler yapılabilir ve bir yıla yayılabilir, başka branşlardan yardımlaşma yapılabilir bu konuda. S.Ö 4: Sosyal bilgiler alanında çalışma yapılabilir, kampanyalar düzenlenebilir, reklam çalışmaları yapılabilir. S.Ö 15: Bunu kazandırmak için geçmiş olaylardan örnek verilebilir veya drama etkinlik çalışmaları yapılabilir veya şu tiyatro çalışmaları yapılabilir veya sempozyum düzenlenebilir) faaliyetlerinin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğretmenler Ahilik sistemindeki değerleri kazandırmak için kendilerinin (S.Ö9: *Beyin fırtınası yapmaya çalışıyorum, düşüncelerini sağlamaya çalışıyorum onların fikirleri çok değerli. S.Ö18: Çocuklara bunu kazandırmak için ben ödevlendirmelerimde daha çok bilgi içerikli şeylerden çok çocukların duygularını ifade etmelerini sağlamaya çalışıyorum. S.Ö19: Panolar hazırlıyorduk biz eskiden değerler eğitimi haftası vardı*) faaliyetlerini yürüttüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler gösterdikleri tutum ve davranışlarla öğrencilere örnek olmaya çalıştıklarını (S.Ö4: *Örnek oluyoruz önce çocuklara, yaşantımızla örnek oluyoruz. Yaşantımızla örnek olunca, çocuklar senden örnek alıyor. Sen düzgün bir adam olursan öğrenciye verebileceğin en iyi şey budur. S.Ö16: Elimden geldiği kadar herkese eşit davranmaya çalışıyorum davranışla örnek olmaya çalışıyorum*) ifade etmişlerdir.

Tema 2: Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitiminin Sosyal Bilgiler ile İlişkisi

Bu tema altında öğretmenlerin Ahilik sistemi ve değerler eğitimi arasındaki ilişki ve Sosyal Bilgiler dersi ile aralarındaki ilişkiye dair görüşleri ölçmek amaçlanmıştır.

Kategori 6: Ahilik Sisteminin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alması

Bu kategori altında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ahilik sisteminin programda yer almasına ilişkin görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler Ahilik sisteminin programda (S.Ö 3: *Çok az yer alıyor. Sadece değiniyoruz. 7.sınıfta var. S.Ö 9: Alır. Çok değil, yani Ahilik çok fazla yer almıyor. S.Ö 16: 7. sınıflarda Osmanlı'nın içerisinde var. Çok yoğun bir Ahilik yok hani maksimum bir ders saati ya da iki ders saati diyeyim. S.Ö 19: Var. 7 sınıflarda var. Çok fazla yok sadece bir konuda Ahilik Teşkilatı işte Lonca Teşkilatı gibi geçiyor, ki Ahi Evran'ın kurduğu geçiyor, bir konu var*) çok az yer aldığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenler Ahilik konusunu müfredatta yeterli bulduklarını (S.Ö 10: *Teorik bilgi olarak zaten gerekeni veriyorsun müfredat gereği. S.Ö 13: Yeterince yer alıyor diye düşünüyorum. Ben şahsen yeterli buluyorum. S.Ö 14: Çağ olarak dönem olarak evet yeterli bulmaktayım. Zaten sarmal da bir sistem var 6.sınıfı tamamlayan ve daha ayrıntıya inen bir 7.sınıf söz konusu*) şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik konusunu müfredatta yetersiz bulduklarını (S.Ö 3: *Yeterli değil bence. Daha ayrıntılı olabilir. S.Ö 17: Biraz daha tam olarak içeriğinin ne olduğunu, biraz daha içeriğini daha fazla verebiliriz aslında. S.Ö 18: Yeterli değil bu kadar olmamalı*) şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersine ayrılan sürenin az olduğu için konuları yetiştirmekte zorlandıklarını (S.Ö 4: *O kadar çok konu var ki ancak yetiyor. Sosyal bilgiler kitabını doldurmuşlar. Sosyal bilgiler dersi az ancak 3 saatlik bir program koymuşlar O da o kadar. SÖ 6: Şöyle bir şey elbette ki hani ders saati yetmiyor. 3 ders saati az geliyor mesela daha fazla şey anlatılabilecekken biz kestire kestire anlatıyoruz. Yani zaman sıkıntısı oluyor dolayısıyla üç ders saati yetmiyor. S.Ö 7: Kesinlikle bulmuyorum. Zaten sosyal bilgiler dersine ayrılan 3 saatlik kesinlikle yeterli değil. Bunun*

en güzel kanıtı müfredatın daraltılması. Yani zaman az müfredat çok. Yani o 3 saatlik zaman aslında müfredata yetmiyor hiçbir şekilde) ifade etmişlerdir.

Öğretmenler Ahilik sisteminin programda yer almasına yönelik daha fazla süre ayrılması gerektiğini (S.Ö 1: *Yani çok kısa bir süre şimdi bu kısa sürede ben 600 yıllık bir tarihi nasıl bitireceğim bir öğretmen olarak ve öğrencilere hangi kazanımları vereceğim o yüzden ya ders saatinin artırılması gerekiyor. S.Ö 2: Yıllardan beri sosyal bilgiler müfredatı konuları yetişmiyor ve bu da yetişmiyor, daha da arttırılabilir. S.Ö 4: Şu şartlarda yapılamaz. Şu şartlarda yapılması biraz zor. Ders saati fazla olması gerekiyor, imkanların fazla olması gerekiyor) ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik konusunun daha ayrıntılı olması gerektiğini (S.Ö 15: *Daha fazla bunun sayfa sayısı artırılabilir, daha fazla örnek verilebilir. S.Ö 17: Çok yüzeysel geçmek değil de biraz daha tam olarak içeriğinin ne olduğunu verebiliriz aslında) ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahiliğin bünyesinde yer alan değerlerin aktarılmasının asıl gaye yapılmasını (S.Ö 11: Şu şekilde yani şimdi burada sadece ahiliği övmek adına değil, Ahiliğin aktarmaya çalıştığı değerleri anlatmak adına bir şeyler yapılabileceğini düşünüyorum. Mevzu Ahilik değil oradaki anlatmaya çalıştığımız esasında değerler, değerleri aktarmaya çalışıyorsak da tamam bunun başlangıcı ahilik olabilir. Buna bir değiniriz ama ahiliğin esas aktarmaya çalıştığı değerlere yoğunlaşırsak daha faydalı olacağı kanaatindeyim) ifade etmişlerdir.**

Kategori 7: Ahilik ve Değerler Eğitiminin Aktarılma Süreci

Bu kategori altında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin aktarılma süreci hakkındaki görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Ahilik ve değerlerin aktarımı sürecinde öğretmenler günümüzde değerlerin öneminin azaldığı için (S.Ö 3: *Aslında zorluk yaşıyoruz. Bireylerde ve çocuklarda değerlerin önemi gittikçe düşmektedir. Toplumda değerlerin önemi gittikçe düşmektedir ve bu da öğrenciye yansımaktadır. O değerleri kavratmak bazen sıkıntılı olabiliyor) zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler o dönemdeki toplum yapısı ile günümüzdeki toplum yapısının çeliştiği için (S.Ö 8: Yaşadığım zorluklar derken şimdi bazı şeyler havada kalıyor ne yazık ki. İşte şunu öğretiyoruz. Evet mesleğinde dürüst olmalı, haram yememeli, bunlar bunlar olmalı, günümüzdeki meslekler ile kıyaslandığı zaman işte 10 kat fazlasına satabiliyor. Çocuk bunu diyebiliyor çok rahat. Günümüz ile çelişiyor) öğrencilerde tezatlık oluşturduğunu ifade etmişlerdir.*

Öğretmenler Ahilik ve değerlerin aktarımı sürecinde zorluk yaşamadıklarını (S.Ö 2: *Zorluk yaşamıyorum öyle bir sıkıntı yok. S.Ö 4: Yok. Bir zorluk yaşamıyorum. S.Ö 6: Bir problem yaşamıyorum) ifade etmişlerdir. Öğretmenler, çocukların bu değerleri taşıdıkları için aktarmakta zorluk yaşamadıklarını (S.Ö 7: Anlatırken yaşadığımız herhangi bir zorluk yok. Anlaşılabilir bir konu. Bu bir kültürün unsuru yani yaşamın bir parçası olduğu için anlatılabilmesinde bir sıkıntı yok aslında. S.Ö 10: Şu ana kadar yok. Onları aktarırken herhangi bir sıkıntı olmuyor. Zaten bu yaşadıkları değerler olduğu için, çoğunun zaten yaşadığı değerler ya da gösterdiği değerler olduğu için anlatmakta zorluk çekmiyoruz. Kesinlikle) ifade etmişlerdir. Öğretmen (S.Ö 18: *Yok hayır yani çocukların da çok ilgisini çektiğini fark ediyorum hatta. Bu açıdan zorlanmıyorum) aksine çocukların ilgisini çeken bir konu olduğunu ifade etmiştir.**

Kategori 8: Ahilik ve Değerler Eğitime Yönelik Bilinç Oluşturma

Bu kategori altında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ahilik sistemi ve değerler eğitime yönelik bilinç oluşturma hakkındaki görüşleri ve kendilerinin yaptığı faaliyetlere yönelik bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler Ahilik ve değerlerimizin öğretimine yönelik bilinç oluşturma adına (S.Ö 8: *İşte gezdirilebilir öğrenciler. Gezdirilebilir, yaşatabilirler, çevrenizde bunlara uygun olan esnaf varsa bunlarla görüşün. Yaşamın içerisinde uygulayarak yürürse daha iyi örnek olur diye düşünüyorum.* S.Ö 11: *Yani bunun çok güzel örnekleri Anadolu'nun çeşitli yerlerinde uygulanmakta. Örneğin daha çok Konya civarında ahilik teşkilatı ile ilgili yapılan etkinlikler olduğunu oradaki görevli arkadaşlarımızdan alıyoruz. İstanbul'da ne yapılabilir, tabi İstanbul her memleketten gelen insanların bir arada bulunduğu bir şehir olduğu için ortak olarak yola çıkıp bir payda buluşabileceğimiz etkinlikler düzenlenmeli diye düşünüyorum.* S.Ö 13: *Yani dediğim gibi bunu yaşatmak lazım, hissettirmek lazım. Mesela bir meslek kuruluşuna götürülebilir çocuk) geziler düzenlenebileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler Ahilik ve değerlerimizin öğretimine yönelik bilinç oluşturmak için (S.Ö 3: *Okullarda afişler asılabilir devamlı göz önünde bulunsun diye. Öğrencilere seminerler verilebilir. Bu davranışları gösteren öğrenciler ön plana çıkarılabilir. Çevreden iyi örnekler getirilip anlatılabilir.* S.Ö 11: *Sınıf içerisine bu konularda uzman kişiler çağrılıp bilgiler aktarılabilir diye düşünüyorum*) farkındalığın artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.*

Öğretmenler Ahilik ve değerlerimize yönelik bilinç oluşturmak için kendilerinin zaman sıkıntısından dolayı (S.Ö6: *Ben genelde anlatarak geçiyorum. Çünkü daha fazla bir şey yapmak için zamanımız yetmiyor. Zaman sıkıntımız var bazı şeyleri kestire kestire anlatıyoruz.* S.Ö7: *Neler yapıyoruz. Biraz önce de söyledim. Zamanın, müfredatın ve saatin sınırlı olması bizim de yapabileceklerimizi kısıtlıyor maalesef. Biz de ancak müfredatı yetiştirme noktasında kalsik eğitimle devam ediyoruz daha çok. Yani genel olarak sözlü anlatım tarzını kullanıyoruz*) yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler bilinç oluşturmak için (S.Ö4: *Ancak görsel medya kullanarak yapabilirsin işte açıyoruz akıllı tahtadan oradan göstererek yapıyoruz, bunun dışında başka bir şey yapma şansımız yok.* S.Ö 9: *Etkinlikler yapıyoruz değerlerle ilgili. Mesela Çanakkale Savaşı işte bununla ilgili sadece Çanakkale Savaşı'nı alsan bile bütün değerleri yerleştirebileceğin bir savaş.* S.Ö13: *Ben ne yapıyorum? Derslerde, ders ortamında daha çok internet ortamını kullanıyoruz. Yani fotoğraflar çok kullanıyoruz, videolar. Bunları anlatan, gösteren videoları kullanıyoruz biz derslerimizde. Yani Sosyal Bilgiler derslerimizde teknoloji kullanıyoruz.) yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir.*

Kategori 9: Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitiminin Öğretimine Yönelik Okullarda Yapılan Uygulamalar

Bu kategori altında Ahilik ve değerlerimize yönelik uygulamaların yapılıp-yapılmadığı, yapılan uygulamalara ve ideal yaklaşımın nasıl olması gerektiğine dair bulgulara yer verilmektedir.

Öğretmenler değerler eğitimi ile ilgili (S.Ö3: *Değerler eğitimi ile ilgili aylık planlama var. O ay hangi değerler kazandırılacaksa yer alıyor içerisinde.* S.Ö5: *Değerlerle ilgili de belirli gün ve haftalarda etkinlikler yapılıyor. Atıyorum mesela Çanakkale şehitlerini anma, vatan, millet sevgisi ile ilgili işte memleket için çalışma gayret gösterme hani bunları yönelik çalışmalar yapılıyor.* S.Ö12: *Değerler eğitime yönelik de rehberlik servisi zaten o ay için şu değer diyor mesela o değerle ilgili biz konuşma yapıyoruz. Şimdi hangi konuyu anlatıyorsun o değerler üzerinden anlatıyorsun onu. Mesela devletlerarası ilişkiyi anlatıyorsun diyelim. Devletlerarasındaki dürüst olmamanın ne gibi sorunlara yol açacağına vurgu yaparak anlatıyoruz*) uygulamalarının yapıldığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenler değer eğitimi ile ilgili okullarda bir faaliyet yapılmadığını (S.Ö9: *Yani bu da benim eksikliğin Demek ki yapmadık. Öyle bir şey yapmadık gerçekten.* S.Ö16: *Çok fazla dediklerim dışında yapıldığını görmedim. Ama yapan okullar belki vardır.* S.Ö17: *Yapılmıyor. Ben şimdiye kadar böyle etkinlik anma tarzı bir şey görmedim yani*) belirtmişlerdir.

Öğretmenler Ahilik sistemi ile ilgili okullarda (**S.Ö11:** *Evet bizim okulumuzda bunlara bilhassa ben ön ayak olmak zorundayım. Anma günleri bizim çok önemseydiğimiz etkinliklerimizin çok yoğun olarak yapıldığı günlerdir ve bunu sadece ortaokul çocukları için uyguluyoruz. Ana sınıftan başlayarak son sınıfa kadar tüm öğrencilerimizi katarak yapıyoruz.* **S.Ö12:** *Yapılıyor tabii. Ahilik haftasında okul yönetimine göre, onlar görevlendiriyor bizi, bizde o tarz etkinlikler yapıyoruz.* **S.Ö13:** *Yapılıyor. Ahilik haftası var. Belirli gün ve haftalarda kutlanıyor. Tam hatırlamıyorum hangi ayda, Ahilik kültür haftası diye geçer. O zamanki çırak, kalfa, usta yetiştirme temsili olarak tiyatro oynatmıştık mesela. O kalfalıktan ustalığa geçiş töreni, şeb törenini canlandırmıştık okulda. İşte 15-20 öğrencimiz bütün okula onu yapmıştık okul bahçesinde bir törenle yaşatmaya çalışmıştık. Genelde köşe hazırlarız. Ahiliği anlatan veya fotoğraflar sunan, yazılar olur, Ahilik haftası ile ilgili bir köşe hazırlanır.* **S.Ö19:** *Yapılıyor, yaptığımız zamanlar çok oldu. Ahilik haftası ile ilgili tiyatrolar yaptık mesela gösteriler yaptık özel okulda çalışırken yaptığımız ki onları daha çok böyle daha fazla muhafazakâr bir yapıya sahip olduğu okullar olduğu zaman Vakıflar Haftası ile mesela çok güzel etkinlikler yapıyorduk. Tiyatrolar oluyordu öğrenciler işte o şeb kuşanma töreni onları canlandırıyorlardı işte mesela çocuklara. En güzel bunlar yapılır. Bunları yaptık yani) uygulamalarının yapıldığını ifade etmişlerdir.*

Öğretmenler Ahilik sistemi ile ilgili okullarda (**S.Ö1:** *Yapılmıyor açıkçası. Ahilik teşkilatına yönelik herhangi bir uygulama yok. Üzerinde de durmuyoruz. Bizim belirli gün ve haftalarımız oluyor panolarımızı düzenlediğimiz. Bu tarihler içerisinde Ahilik ile alakalı bir gün yok.* **S.Ö4:** *Yok yapılmıyor. Bir Kırşehir'de yapılıyor, başka yapılan yok. Okullarda değil hiçbir yerde yapılmıyor Kırşehir'de yılda bir kere şeb kuşanma töreni yapılıyor. Onun dışında başka yapılan bir yer yok zaten, bırak okulları başka yer yok zaten. Zaman yetersizliği var. Konu çok.* **S.Ö7:** *Okullarda bununla ilgili resmi olarak bilmiyorum. Yani program olarak yapılıyor mu hatırlamıyorum ama yanlış hatırlamıyorsam yapılmıyor. Yani yapılması da çok zor. Çünkü bunlarla ilgili sadece ahilik teşkilatı değil yani kültürümüzü anlatabileceğimiz o kadar çok konu, alan var ki bunların hepsiyle programın yapılması, etkinliğin yapılması çok zor) bir faaliyet yapılmadığını belirtmişlerdir.*

Öğretmenler Ahilik ve değerler eğitimine yönelik okullarda ideal yaklaşımın (**S.Ö 6:** *Bununla ilgili neler yapılmalı belki bir tiyatro olabilir güzel olur hem öğrencilere hem öğretmenlere sadece öğrencilerle sınırlı kalmamalı hatta velilere bile yapılabilir çünkü bizim velilerimizin çoğunun esnaf olduğunu görmek mümkün.* **S.Ö 18:** *İstendik davranışlar oluşturacaksa zaman ayırmaya, kaynak ayırmaya, emek ayırmaya değer. Yarışma olabilir, her türlü resim kompozisyon şiir yarışmaları olabilir, hikaye yarışmaları olabilir, mesela hikaye yazdırılabilir tiyatrolar drama çalışmaları yaptırılabilir o dönem işte oradaki usta çırak kalfa ilişkileri her türlü yani o döneme ait anlatabilecek drama etkinlikleri de yapılabilir. Böylelikle çocuklar hem daha iyi kavrar hem onun özelinde olayların tarihi olaylar olarak kalmaz onun üzerindeki değerleri de benimsemiş olurlar bence) olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler okullarda farkındalığın artırılması gerektiğini (**S.Ö 5:** *Biraz önce söylediğim gibi yani kurumlarda etkin olan kişiler okullara çağrılabilir, kurumlara gidilebilir. Oradaki uygulamalar öğrencilere tanıtılabilir, gösterilebilir.* **S.Ö 6:** *Belki biraz daha önem verilebilir, belki biraz daha ön plana çıkartılabilir. En azından toplum ahlaki oluşturma konusunda etkisi olacağını düşünüyorum.* **S.Ö 8:** *Panolar hazırlanabilir. Farkındalık oluşturmak için. Yine ne bileyim bunlarla ilgili etkinlik, toplantı şeklinde bir esnaf çağrılabilir, mesleği tanıtır, bunun özelliklerini tanıtır bunlar olabilir.* **S.Ö 19:** *Önce çocukların buna ilgisini uyandırmalıyız. Yani ihtiyaç hissettirmeliyiz çocuklara bunlarda. Yani eksikliğini hissettirmeliyiz ki ondan sonra verebilelim) ifade etmişlerdir.**

Kategori 10: Ahilik Sistemi ve Değerler Eğitiminin Öğrencilere Katkısı

Bu kategori altında Ahilik ve değerler eğitiminin okullarda arttırılmasının öğrencilerin öğrenim hayatlarından sonraki süreçte nasıl etkisi olacağına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler Ahilik ve değerler eğitiminin okullarda arttırılmasının öğrencilerin öğrenim hayatlarından sonra etkisinin olacağını söylemişlerdir. Öğretmenler “İyi vatandaş olma” noktasında (S.Ö 3: *Mutlaka etkisi olur. Sosyal hayatta, insan ilişkilerinde bu değerler herkesin kullandığı değerler, hayatımızın bir parçası onlar. Sadece okulda değil her yerde saygılı olmamız lazım. Toplumun sıkıntılarının giderilmesinde de etkili olacak. Çünkü o değer yargılarını taşıyan insanların sıkıntı ve kavga çıkartması azalacaktır. S.Ö 10: Kesinlikle olur. Tabii ki daha dürüst, daha disiplinli, daha çalışkan, ne bileyim daha ahlaklı gençler olabilmesi için zaten bunların yaşatılması gerek, öğretilmesi gerekiyor. S.Ö 12: Tabii ki yararı olur. İşte dürüstlüğüne ne kadar, dayanışmanın ne kadar önemli olduğunun farkına varırsa buna da daha çok dikkat eder. Daha dürüst olmaya, daha dayanışmacı olmaya özen gösterir. S.Ö 16: Kesinlikle olur. Yani dediğim gibi okulda sadece ders öğretmek amacımız olmamalı değerleri öğretmek hayatta daha iyi bir insan, daha iyi bir vatandaş olmaları için yardım etmeliyiz*) etkisi olacağını ifade etmişlerdir. Öğretmenler toplumsal açıdan (S.Ö 7: *Elbette olur. Yani ahilikten bahsederken dürüstlükten bahsettik. Yani temel felsefesi bu bence. Dürüstlük toplumun en önemli değeridir bence. Yani insanın kendisine karşı, ailesine karşı, yakın çevresine karşı, devletine, milletine karşı dürüst olması bence birçok sorun çözümünde en temel kriter olacaktır bence. Yani insanların yaşamına da yansımaları olacaktır bu. S.Ö 17: Toplumun büyük bir çoğunluğunda en azından bu kavramları özümsetebilirsek daha sağlıklı bir toplum ortaya çıkar, daha mutlu bir toplum ortaya çıkar. Bütün hayatını etkileyecek bir şey aslında insanların. Dürüstlük, eşitlik bu kavramlar toplumda yayılırsa daha mutlu bir toplum olur diye düşünüyorum tabii ki etkiler olumlu yönde etkiler*) bir etkisinin olacağını ifade etmişlerdir.

Öğretmenler Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin okullarda arttırılmasının öğrencilerin öğrenim hayatlarından sonra etkisinin olmayacağını (S.Ö 8: *Şimdi bizdeki eğitim sistemine göre yaşayarak öğrenilmeden sadece anlatılmasının çok bir etkisi olacağını düşünmüyorum.*

Hayatın içerisinde olursa ortaokulda biraz zor bu. Ama meslek liselerinde falan bunları yapmak daha kolay olur. İşte gider, görür, öğrenir. Burada da çevresindeki düzgün örnekler çok arttıkça ancak çocuğa örnek olur diye düşünüyorum. Ha okulda bunu sadece öğretim olarak verirsek çok bir davranış değişikliği olacağını düşünmüyorum. S.Ö 9: Çok geç olan zaman var 6 yaş bana gelene kadar iş bitiyor. Ben babaannemin evinde büyüdüğüm için de bir şeylerin değerini kıymetini biliyorum. Geniş aile bozulmaya başladıkça bazı şeylerin de değiştiğini görüyoruz. Anaokulu zorunlu olması lazım) ifade etmişlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Ahilik sisteminin Sosyal Bilgiler değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Sosyal Bilgiler öğretmenleri; Ahilik sistemi, değerler eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitiminin birbiri ile sıkı ilişki içerisinde olduğu, öğrencilere Ahilik sistemindeki değerlerin aktarılması gerektiği ve bunun öğrencilere olumlu yönde etkide bulunacağını düşünmektedirler.

Ahilik sistemi ve değerler eğitimi teması altında öğretmenler genel olarak Ahilik sisteminin bir esnaf teşkilatı olduğunu meslek öğreten bir kurum yanının olduğunu, kurucusu Ahi Evran'ı, ahlaki değerler, ekonomik sistem, dindarlık, yardımlaşma ve dayanışma kurumu terimlerini çağrıştırdığını vurgulamışlardır. Öğretmenlerin bu kavramları kullanmasının en önemli sebepleri olarak Ahilik sisteminin ekonomik bir sistem temelli olması, gençlerin topluma katılabilmesi için onlara bir meslek öğretmesi, bir yardımlaşma ve dayanışma kurumu olması gibi özellikleri düşünülebilir. Yeşil ve Kart (2018a) yaptıkları çalışmada Ahilik sisteminin kişileri bütün yönleri ile değerlendiren ve geliştiren, onları topluma kazandıran, çalışkan, dürüst, paylaşımcı, sorumluluk sahibi, kibirden uzak, merhametli bireyler olmasını amaçlayan ve insanı sadece mesleki boyutuyla değil; dini, ahlaki ve toplumsal boyutlarıyla da bir bütünlük içerisinde geliştirmeyi hedefleyen bir kurum olarak ifade etmişlerdir.

Öğretmenler Ahilik sistemi ve Sosyal Bilgiler Eğitiminin değer aktarımı, toplumsal bütünlük oluşturma ve vatandaşlık boyutu açısından birbiriyle ilişki içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amaçlarından birisi de iyi vatandaşlar yetiştirmektir. Hanaylı ve diğerleri (2020) yaptıkları çalışmada öğretmenler Sosyal Bilgiler dersini aktarırken “iyi vatandaş” yetiştirme amacı doğrultusunda eğitim verdiklerini tespit etmişlerdir. Ahilik sistemine baktığımız zaman da aynı amacın uygulandığını görmekteyiz. Ahilik sistemi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi'nin öğretmenlerin vermiş oldukları kavramlar etrafında ortak paydada buluştukları görülmektedir.

Öğretmenler değerlerimizin toplumun yapı taşı olduğu, toplumsal bütünlük sağladığı ve manevi güce sahip olduğu görüşündedirler. Bir toplumu ayakta tutan en önemli öge sahip olduğu değerlerdir. Değerler toplumu inşa etmede, ortak amaçlar etrafında toplamada, birlik, beraberliği sağlamada ve bunları geleceğe aktarmada önemli paya sahiptir. Yazar, Özekinci ve Lala (2017) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin değerleri en çok toplumun yapı taşı olarak nitelendirdiklerini, Gözel (2018) yaptığı çalışmada öğretmenler değerlerin önemine vurgu yaparak olumlu davranış geliştirme ve toplumsal bütünleşmeye yardımcı birer araç olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler Ahilik sistemi ve değerler eğitiminin bir toplumda yaşayan bireyleri birbirine bağlama, ahlaki kurallara bağlılık ve dürüst esnaf olma noktası ile Ahilik sistemindeki usta-çırak ilişkisine değinerek küçük yaşta belli değer yargılarını aktarma yönünden ilişkili olduklarını düşünmektedirler. Gerek Ahilik sistemi gerekse değerlerin bir toplumu bir arada tutma adına birden fazla ortak özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplara göre hem Ahilik sistemi hem de değerler eğitiminin bir toplumda olması gereken insan modelini oluşturma amacı taşıdığı söylenebilir. Güneş ve Güneş (2021) Ahilik sistemi çocuklara sadece sanat ve zanaat öğreten bir kurum değil aynı zamanda eğitim veren bir kurum olduğunu belirtmişlerdir. Yeşil ve Kart (2018a) ve Kaya (2013) yaptıkları çalışmada Ahilik sisteminin bireylerin eğitiminde günümüz değer yaklaşımlarına benzerlik gösteren gözlem ve model alma yoluyla öğrenme, soru-cevap tekniği, sohbet ile eğitim gibi yöntemleri başarıyla kullanıp değerlerin davranışa dönüştürüldüğü sonucuna varmışlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Ahilik sisteminin yardımlaşma değeri ile ilişkili olduğu, ayıplı ve kusurlu mal satmasını engellediği için dürüstlük değeri ile ilişkili olduğu ve Ahilik sisteminin iyi bir esnafta olması gereken değerlerin tümünü barındırdığı görüşündedirler. Öğretmenler Ahilik sistemindeki değerlerin kazandırılması için öncelikle öğretmenlerin rol model olması gerektiği düşüncesine sahiptirler. Kart ve Yeşil (2018b) Ahilik sisteminin mensupları içerisinde ahlaki değerler bakımından örnek şahsiyet teşkil eden ve rol model olan kişinin örnek alındığını belirtmişlerdir. Erginer (2009) yaptığı çalışmada kişisel ve meslek gelişimde gençlerin rol model olarak ahi liderlerini örnek aldıklarını ifade etmiştir. Ahilik prensiplerinde yer alan örnek şahsiyet kavramı ile çalışmamızda öğretmenlerin Ahilik sisteminde yer alan değerlerin kazandırılması için kişinin rol model olması gerektiğini ifade etmesi arasında benzerlik görülmektedir. Öğretmenler ailenin önemine vurgu yaparak ve okullarda disiplinler arası çalışmalar yapılarak çeşitli etkinliklerin yapılabilmesini ifade etmişlerdir. Öğretmenler bu değerleri kazandırmak için kendilerinin göstermiş oldukları davranışlarla öğrencilere örnek olmaya, tutarlı olmaya çalıştıklarını ve sınıf içerisinde öğrencilerin konu üzerine düşünmelerini sağlayacak fikir üretme, beyin fırtınası, ödevlendirme gibi yollara gittiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın ikinci teması altında öğretmenlerin tamamı Ahilik sisteminin programda olduğunu ancak çok az yer aldığını, sadece değinebildiklerini, 1-2 ders saati içerisinde geçmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu yüzden öğretmenlerden 16 tanesi müfredattaki Ahilik konusunu yeterli bulmadıklarını içeriğinin biraz daha ayrıntılı olması gerektiği, konuya ayrılan süre az olduğu için ders saatlerini yetiştiremediklerini ve çoğu konuyu kestire kestire anlatmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 3 tanesi de müfredata oranla ve bulunduğumuz çağ/dönem itibarıyla yeterli olduğu görüşündedirler. Öğretmenler Ahilik sisteminin programda daha fazla yer alması için konuya ayrılan sürenin artırılması, Ahilik ile ilgili sayfa sayısının ve örneklerin artırılması, içerisinde yer alan değerler üzerinde daha fazla durulması gerektiğini ve ders saatinin fazla olması gerektiğini belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler dersi, içerisinde birden fazla sosyal bilim alanını barındırmaktadır. Müfredatta Sosyal Bilgilere ayrılan süre sadece 3 saat olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin kısa süre içerisinde Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık gibi konuları aktarırken amacını tam olarak gerçekleştiremedikleri değerler eğitimi ve Ahilik sistemi gibi önemli konulara istenilen düzeyde değinemedikleri görülmektedir. Kayrakçı ve Çelik (2019) Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada birçok öğretmen ders süresinin az olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenler; ders süresinin az olması ve kazanımların çok olmasından dolayı etkinliklere, uygulamalara zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir.

Ahilik ve değerlerimizin aktarımı sürecinde öğretmenlerin 6'sı günümüzde değerlerin öneminin azaldığı ve bunun öğrenciye olumsuz yansıdığını, o dönemdeki toplum yapısı ile günümüz toplum yapısı çeliştiği için zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Diğer 13 öğretmen aksine anlaşılabilir bir konu olduğunu, öğrencilerin zaten bu değerleri taşıdıklarını ve yaşamlarında gösterdiklerini ve çocukların ilgisini çektiği için zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu değerler ve Ahilik sistemindeki değerleri aktarmada zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretilmek istenen değerlere yönelik genel-geçer bir sistemin olması ve bunun tüm okullara yayılması değer aktarımını daha kolay hale getirecek ve öğretim programında bütünlük sağlanacaktır. Gür ve diğerleri (2015) 78 öğretmen ile yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yarıya yakını değerleri aktarırken herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını, zorluk yaşayanların ise soyut bir konu olmasından dolayı yaş gruplarına uyarlamada zorluk yaşadıkları sonucuna varmışlardır.

Öğretmenler Ahilik ve değerlerimizin öğretimine yönelik bilinç oluşturma adına gezilerin yapılabilmesi, örnek esnaflarla görüşme yaptırılabilmesi, etkinliklerin yapılabilmesi, okullarda afiş

ve panolar bulundurulabileceği, seminerler verilebileceği, uzman kişiler getirilebileceği ve ailelerin bilinçlendirilebileceği görüşündedirler. Öğrenme bir bütündür. Bunun için hem okul hem de okul dışı tüm faaliyetlerde etkili olması gerekmektedir. Değerlerin etkililiği okul dışında özellikle aile ve çevrenin bilinçlendirilmesi okulda ise yapılacak etkinlik ve farkındalıklarla artırılabilir. Dönmez ve Akyol (2017) Sosyal Bilgiler öğretim programında aile birliğine önem verme değerinin bulunmasına rağmen programlarda değerler eğitimi ve aile ilişkisinin kurulmadığını, Yalar ve Yelken (2011) değerler eğitiminde ailelerin eğitilerek sürece dahil edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Aktepe (2016) değerler eğitimine yönelik yapılacak çalışmalara ailelerin de katılması gerektiği ve okul-aile arasında iş birliği olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin ahilik ve değerlerimizin öğretimine yönelik bilinç oluşturmak için kendilerinin görsel medya kullandıklarını, etkinlikler yaptıklarını, video ve internetten yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler süre sıkıntısından dolayı düz anlatım ve sözlü anlatımı tercih etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler Ahilik ve değerlerimizin öğretimini sistemli bir şekilde değil de kendi çabalarına göre yaptıkları gözlemlenmiştir. Gür ve diğerleri (2015) öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili uygulamaları sınıf içi etkinlikler, sorumluluk projeleri, afiş, broşür, pano hazırlama, sergi düzenleme gibi görsel kaynaklar ile drama ve tiyatro gibi faaliyetleri düzenlediklerini, Gürhan ve Çiftçi (2017) öğrencilerin etkinlikler ve materyaller aracılığıyla sevgi, saygı, cömertlik, hoşgörü gibi birçok değeri öğrendikleri sonucuna varmışlardır.

Öğretmenlerden 10'u okullarda değerler eğitimi ile ilgili aylık planlamada hangi değerler varsa onların kazandırılmaya çalışıldığını, belirli gün ve haftalarda etkinliklerin yapıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 9'u değerler eğitimi ile ilgili herhangi bir faaliyet yapılmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden 6'sı Ahilik sistemi ile ilgili okullarda anma günlerinin yapıldığını ve Ahilik haftası ile ilgili köşe hazırlandığını ifade etmişlerdir. 13 öğretmen ise Ahilik sistemi ile ilgili okullarda herhangi bir faaliyetin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Toplumumuzun temel dinamiklerini oluşturan değerlerimize okullarda kısmen olsa da önem verilmeye çalışıldığı görülmektedir fakat bunun istenilen düzeyde olmadığı; tarihimizde önemli bir yere sahip olan Ahilik sistemine ise çok az yer verildiği ve öğretmenlerin bu konuda bilgi sahibi oldukları ama aktarmada yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Cihan (2014) yaptığı çalışmada okullarda yapılacak uygulama ve etkinlikler aracılığıyla ders kitaplarında yer alan değerlerin hayata geçirilmesinde ve davranışa dönüştürülmesi neticesinde öğrencilere önemli katkıda bulunacağı sonucuna varmıştır. Tulunay Ateş (2017) 55 yüksek lisans ve doktora tezini inceleyerek ilkokul, ortaokul ve liselerde değerler eğitimi almanın öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmış ve 7 tezdeki 21 çalışmayı meta analizine dahil etmiştir. Çalışmasının sonucunda Türkiye'de yapılan değerler eğitimi çalışmalarının istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu, ortaokul ve lisede mükemmel ilkokulda ise orta düzeyde olduğu sonucuna varmıştır.

Öğretmenler Ahilik ve değerler eğitiminin okullarda arttırılması neticesinde öğrencilerin öğrenim hayatlarından sonra sosyal hayatta, insan ilişkilerinde ve iyi bir vatandaş olma noktasında, toplumdaki kargaşaları azaltmada, gençlerin daha dürüst, daha çalışkan, daha ahlaklı olmaları yönünde, ailesine, çevresine, milletine, devletine daha yararlı hale gelme, daha sağlıklı bir toplum oluşturma noktasında etkilerinin olacağı görüşündedirler. Ahilik sistemi, faaliyette bulunduğu süreç içerisinde sosyal, siyasi, ekonomi gibi birçok alanda etkinliğini göstermiş ve ortaya çıkardığı ürün itibarıyla bunu kanıtlamıştır. Bu yüzden Ahilik sisteminde var olan değerlerin uygulanacağı bir toplum kargaşadan uzak, birbiriyle uyumlu ve üretken bir toplum haline gelecektir. Ünsür (2020) yapmış olduğu çalışmada günümüzün eğitim sisteminde Ahilik anlayışının yer alması ve azimle uygulanması sonucunda olumlu dönümler alacağımızı ve toplumda yaşanan problemlerin büyük oranda çözüme kavuşacağını belirtmiştir. Korkmaz (2019) 21. yy 'da ülkemizde yaşanan toplumsal problemlerin büyük çoğunluğu Ahilik

sisteminin ana ilkelerini oluşturan değerlerden yoksun olmamızdan kaynaklandığını ifade etmiştir. Özbirecikli ve Kıymetli Sen (2018) Ahilik sisteminin uygulamalı ahlak ve meslek eğitimi benimseyerek değer odaklı bir çalışma ortamı kurduğunu ve böylelikle esnafların ticari faaliyetlerde ahlak dışı davranmalarını engellediği sonucuna varmışlardır. Ayrıca öğretmenler bu değerlerin daha erken yaşlarda ve anaokulunda başlatılması ve okullarda sadece öğretim olarak değil bunu davranış ve günlük yaşam içerisinde kullanmalarına yönelik bir yolun izlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul-Aile-Öğretmen-Öğrenci iş birliği içerisinde hareket edilerek değerler eğitimi hayatın her safhasına uyguladığımız zaman davranışlar pekişir ve kalıcı hale gelir. Eğitimde ilk kademe olan ana sınıfı bu konuda oldukça önemli bir konumdur. Ünsür (2020) gittikçe değerlerimizden uzaklaştığımız bu dönemde bunun önüne geçebilmenin en iyi yolu değerler eğitiminin hayatın her safhasına yayılması gerektiğini, eğitimde özellikle anasınıfından başlayarak sonraki bütün süreçleri kapsamı gerektiğini, aile, sivil toplum kuruluşları ve toplumun tüm kesimlerini sürecin bir parçası haline getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kaya (2013) Ahilik sistemi; her ne kadar misyon ve vizyonunu tamamlamış bir kurum olarak görünse de içerisinde barındırdığı ilke ve prensiplerin evrensel olduğu ve birlikte yaşama kültürü için bu ilkelerin günümüze nasıl uyarlanacağı üzerinde durulması gerektiğini ifade etmiştir

Araştırmanın sonuçlarından hareketle aşağıdaki görüşler önerilmektedir;

- Eğitim fakültelerinde ahilik sisteminin önemi öğrencilere, okulda seminerler yoluyla öğretmenlere ve konferanslar aracılığıyla ailelere kavratılmalıdır.
- Öğretmenlerin ahilik sistemi ve değerler eğitimine çok önem verememelerinin sebepleri arasında sosyal bilgiler dersine ayrılan sürenin az olması ve öğretmenlerin bu konular hakkındaki bilgilerinin yetersiz olması gösterilebilir. Bu yetersizlikler hakkında gerekli çalışmalar yapılmalı, meslek ve ahilik konuları hakkında program yeniden gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Ahilik hakkında yerel ve ulusal kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak farkındalığın üst seviyelere çıkarılması ve ahilik ruhunun toplumun tabanına da yayılması sağlanmalıdır. Bu konuda aileden itibaren ahilik ruhuna uygun farkındalık eğitimlerinin verilmesi, eğitim-öğretim programlarına ahilik konularının konulması, yaygın eğitim kurumlarında ahilik hakkında programlara daha fazla ağırlık verilmesi ve üniversitelerde seçmeli dersler konulması sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Anadol, C. (1991). Türk-islam medeniyetinde ahilik kültürü ve fütüvvetnameler. Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Başkanlığı.
- Aktepe, V. (2016). Farklı yönleriyle değerler eğitimi. Turan, R. & Ulusoy, K. (Edt.) Ailede değerler eğitimi ve program ihtiyacı içinde (s.18-36). Pegem Akademi.
- Balcı, D. (2019). Bir kurum ve eğitimi örneği olarak ahilik teşkilatında eğitim. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 33(46), 363-384.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. BEÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 231-274.
- Bayram, M. (2008). Ahi evren tasavvufi düşüncenin esasları. 3. bs. İstanbul: Nüve Kültür Merkezi Yayınları.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal değerleri ve değerler eğitimini anlamak. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(29), 322-348.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve türkiye'deki uygulamaya bir bakış. Electronic Turkish Studies, 9(2), 429-436.
- Creswell, J.W. (2016). Nitel araştırma yöntemleri. Bütün & Demir (Ed.), Beş Nitel Araştırma Yaklaşımı (M. Aydın, Çev.) içinde (s.77-83). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağatay, N. (1997). Bir türk kurumu olan ahilik. 2. bs. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Çoban, M. (2018). Değerler eğitimi ve ahilik ilkeleri. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(1), 87-102.
- Dönmez, C., & Akyol, C. (2017). Sosyal bilgilerde değerler eğitimine eleştirel bir bakış. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 8(30), 1396-1415.
- Erginer, A. (2009). A relational analysis between mentorship and Akhi organisation. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 1(1), 224-229.
- Gözel, Ü. (2018). Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Güneş, H., & Güneş, N. (2012). Akhism (Ahilik) and its contribution on child education. International Journal of Business and Social Science, 3(9), 183-90.
- Gür, Ç., Koçak, N., Şirin, N., Şafak, M., & Demircan, A. (2015). İlköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi: Ankara örneği. Asian Journal of Instruction, 3(1), 78.
- Gürhan, E., & Çiftçi, S. (2017). İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu Örneği). Inesjournal Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(13), 230-246.
- Hanaylı, G., Öztürk, A. A., Baysan, S., & Vural, R. (2020). Sosyal bilgilerin doğası, anlamı ve nasıl öğretildiği üzerine bir durum çalışması: öğretmen görüşleri. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(1), 210-238.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal bilgiler dersi ve değerler eğitimi. Milli Eğitim Dergisi, 40(187), 138-145.

- Kart, M. (2017). Değerler eğitiminde bir model olarak Ahilik. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Kaya, U. (2013). Değerler eğitiminde bir meslek teşkilâtı: Ahilik. Değerler Eğitimi Dergisi, 11(26), 41-69.
- Kayrakçı, S., & Çelik, H. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanına ilişkin görüşleri. Sosyal Bilimler Dergisi, 6(36), 512-540.
- Kızıler, H. (2015). Osmanlı toplumunun sosyal dinamiklerinden ahilik kurumu. Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 4(2). 408-423.
- Korkmaz, C. B. (2019). Milli Eğitim Üzerine Yazılar. A.F. Arıcı & M. Başaran (Edt.). Ahilik ve eğitim içinde (s.25-30). Efe Akademi Yayınları.
- Köksal, M. F. (2008). Ahi evran ve ahilik. 2. bs. Kırşehir: Kırşehir Valiliği Kültür Hizmetidir.
- MEB. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı: İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 09.10.2021) MEB. (2018).
- Özbirecikli, M., & Şen, İ. K. (2018). Ethics education and vocational training process of accounting and auditing professions in turkey: a historical perspective. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 20(1) 116-143.
- Özdaş, F. (2013). Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Pirnaz, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimine ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kök değerlere yönelik görüşleri: Kahramanmaraş ili örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Sarıkaya, M.S. (2008). Ahilik kültürü üzerine. Yenises Dergisi, 12(154), s.24-27.
- Şan, S., Yılmaz, A., Subaşı, S., & Mohammed, S. (2021). An Example of Entrepreneurship in Women's Education: Akhism-Baciyani Rum Training in Vocational Education From Past to Present. Overcoming Challenges and Barriers for Women in Business and Education: Socioeconomic Issues and Strategies for the Future, 21-44.
- Şeker, M. (2020). Mutlu ve başarılı insanlar yetiştirmek için değer sizseniz değer sizsiniz. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- Tulunay Ateş, Ö. (2017). The effect of values education practices on positive characteristics desired for students gaining in Turkey. Journal of Values Education, 15(34), 41-60.
- Turan, R. (2018). 2017 İlkokul ve ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı üzerine genel bir değerlendirme. Diyalektolog-Ulusal Hakemlin Sosyal Araştırmalar Dergisi, 19(19), 295-328.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 24(24), 543-559.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2020). Değerler eğitimi. 6. bs. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünsür, A. (2020). Ahilik sistemi değerleri yönetim ve eğitimi. Değerler Eğitimi Dergisi, 18(39), 297-337.

- Yalar, T. Yelken, T. Y. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.
- Yazar, T. Özekinci, B. Lala, Ö. (2017). Öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 245-269.
- Yeşil, R. & Kart, M. (2018a). Değer eğitimi modeli olarak ahilik. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 161-177
- Yeşil, R. & Kart, M. (2018b). Ahilikte rol model birey: Ahi. III. Uluslararası Değerler Eğitimi Kongresi, Bülent Ecevit Üniversitesi. 5-6 Nisan 2018. Zonguldak. ss. 147-164.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112). 7-17.
- Yıldırım, S. G., Becerikli, S., & Demirel, M. (2017). Farklı bakış açılarına göre sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi. *İlköğretim Online (Elektronik)*, 16(4). 1575-1588.